

AFSCHEID NEMEN VAN EEN OVERLEDENE VOLGENS DE VERENIGDE PROTESTANTSE KERK

Patrick Desmarests - protestantse kerk: oecumenische viering in Brugge

Levens einde volgens de Verenigde Protestantse Kerk

Iedereen leeft anders en sterft anders. Er zijn veel individuele verschillen, maar in essentie gaat het om **thuiskomen bij God**. Protestanten geloven in de opstanding en het eeuwige leven. In het verleden nog sterker, maar ook vandaag nog betekent dat ook de opstanding van het lichaam. Daardoor was er een sterke voorkeur voor een begrafenisdienst. Vandaag komen crematies steeds vaker voor. Protestanten kiezen voor **eenvoud en soberheid**, wat niet betekent dat er geen rituelen zijn. Die zijn er wel, maar ze zijn niet vast of voorgeschreven. De predikant kiest voor een **persoonlijke invulling**, liefst spontaan en recht uit het hart, gebaseerd op de gelegenheid en de mensen die betrokken zijn.

Stervensbegeleiding

Vanaf het moment dat ik, als predikant, weet dat iemand stervende is, bied ik **stervensbegeleiding** aan. Ik ga verschillende keren langs en we praten over het leven dat steeds kwetsbaarder wordt en het verdriet dat de aftakeling van het lichaam met zich meebrengt. In de Bijbel staan mooie teksten waar je in deze levensfase veel mee kan. Stervensbegeleiding betekent voor mij **'meegaan tot het einde'**.

Daarnaast zoek ik **samen met de stervende en/of familieleden naar passende rituelen**. Samen kerkelijke liederen zingen met een bijzondere persoonlijke betekenis, een geliefde Bijbeltekst lezen en samen bidden bijvoorbeeld. Of een laatste zegening met handoplegging, voor het vertrouwen dat God je zal bijstaan. Ook het Heilig Avondmaal beleven kan bijzonder helend zijn in deze fase. Anders dan de eucharistie in de katholieke kerk is dit voor protestanten vooral een gedachtenis- en verzoeningsmaal. Voor protestanten is de aanwezigheid van Christus geen letterlijke gedaanteverandering van lichaam en bloed naar brood en wijn. Het is eerder een symbolische realiteit. Een ziekenzalving behoort niet tot de protestantse traditie, maar indien gewenst, doe ik het wel.

Na de dood

Waar en hoe het lichaam wordt opgebaard, kiezen de nabestaanden zelf. Het gebeurt zelden thuis. Vlak na het overlijden ga ik **bij de familie langs**. Ik bereid enkele Bijbelteksten voor op basis van mijn relatie met de overledene en ga uitgebreid met de familie in gesprek.

Begraven

Wie gelovig is, kiest meestal voor een **uitvaart in de kerk**. Elke uitvaart kent **vaste onderdelen**, eigen aan de protestantse eredienst. De dienst begint met het plechtig binnendragen van de kist onder begeleiding van orgelspel. Het is belangrijk dat het hoofd van de overledene naar het kruis gericht is. (Buigen voor of bewieroken van de kist komt in de protestantse traditie niet voor.) Daarna volgen votum (een

zegenwens) en groet, vaste formuleringen aan het begin van een dienst. Er zijn ook gebeden en voorbeden, Bijbellezingen en een zegening. Daarnaast is er ruimte voor persoonlijke teksten of poëzie. De belangrijkste onderdelen van de dienst zijn de **samenzang en de verkondiging of preek**. Daarin klinkt het levensverhaal van de overledene in dialoog met zijn of haar favoriete Bijbelteksten of -psalmen. De muziek kiest de familie, al zie ik er op toe dat het stijlvol en binnen de traditie blijft. **Het samen zingen**, met overgave, is een **moment van sterke verbondenheid**. Voor wie niet vertrouwd is met het protestantisme, is die samenzang vaak indrukwekkend.

Op vraag gaat de predikant mee naar de begraafplaats voor een laatste lezing, ritueel of gebed. Dat gebeurt steeds minder. Een **protestants graf** is, net als de levensbeschouwing zelf, **sober en eenvoudig**. Als er een kruis te zien is, wordt het lichaam van Christus er nooit op afgebeeld. Dat komt omdat protestanten niet de kruisdood, maar de opstanding benadrukken. Wel staat er vaak een Bijbeltekst op een graf.

Na de uitvaart volgt meestal een maaltijd of koffietafel. Soms nodigt de familie de predikant mee uit om voor de maaltijd te bidden. Verder kent het protestantisme weinig rouwrituelen.

Rouwen

Persoonlijk hecht ik veel belang aan rouwbegeleiding. Opbellen en vragen hoe het gaat, langsgaan, praten en herinneringen delen. Rouwen is hard werken om verdriet te plaatsen. Het gaat niet om rouwverwerking, het gaat om leren leven met verlies.

Jaarlijks vindt een vaste herdenkingsdienst plaats: **de Herdenking van de namen**, op Voleindingszondag, de laatste zondag van het kerkelijk jaar. Die bijeenkomst herdenkt de overledenen van het voorbije jaar, hun namen worden genoemd en er worden Bijbelteksten gelezen die troost bieden.

Tijden veranderen

Steeds meer hebben mensen voeling met verschillende strekkingen en tradities, protestantse en andere. Of families zijn gemengd, zowel katholiek als protestants of iets anders. In zulke gevallen vindt de uitvaart vaak plaats in een aula of crematorium. Het is eigen aan de tijd dat mensen zich niet meer aan één traditie binden, ik probeer daar op een zinvolle manier mee om te gaan. **Mijn uitgangspunt is een zinvol en persoonlijk afscheid.**

* Het Protestantisme is een christelijke stroming die zich in de zestiende eeuw afscheurde van de Rooms-Katholieke Kerk. Protestanten wilden terug naar de Bijbelse bronnen van het geloof, weg van voorgeschreven tradities en regels. De pijlers van het geloof zijn de drie Sola's: alleen het geloof, alleen de genade, alleen de Schrift. Er zijn slechts twee sacramenten: de Doop en het Heilig Avondmaal. De Verenigde Protestantse Kerk is één van de deelstromingen van het Protestantisme, ontstaan uit fusies van verschillende protestantse kerkverbanden.

*Deze tekst kwam tot stand met dank aan het project 'Tijd voor afscheid' | Een project van Dienst Diversiteit en de Erfgoedcel van de Stad Brugge, FMDO, Vormingplus regio Brugge, Stedelijke Academie Brugge en huisvandeMens.

INZENDER

Jannica de Prenter

THEMA

Feesten, rituelen en sociale gebruiken

TREFWOORD

#ritueel #levensbeschouwelijk gebruik #religie